

Aprenentatge servei a l'Hospitalet de Llobregat

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo (coord.)

**Aprenentatge servei a
l'Hospitalet de Llobregat**

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo
(Coordinador)

col·lecció/5
josefina gómez olivares

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

© dels respectius autors dels capítols i del coordinador de l'edició.

© Centre d'Estudis de L'Hospitalet
Av. Josep Tarradellas, 44. (Espai Molí). 08901 L'Hospitalet de Llobregat
celh@celh.cat
www.celh.cat

Col·lecció/5 Josefina Gómez Olivares
Primera edició: març de 2015
ISBN: 978-84-937806-7-8
Dipòsit legal: B 4110-2015
Correcció: Montserrat Torra
Producció: Ambar Comunicació, SL (ambar@periodistes.org)
Dibuix de portada: Ladis Girona
Disseny de la portada: Creators, amb la col·laboració de Miquel Roldán i Víctor Vila

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra ha de comptar amb l'autorització escrita dels titulars de la propietat intel·lectual, excepte en el que la llei preveu expressament al respecte. La infracció d'aquests drets pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (art. 270 i seg. del Codi penal). Tots els drets reservats.

Sumari

Presentació	9
Introducció.....	11
1. APS... AIXÒ QUÈ ÉS?.....	15
Per Roser Batlle Suñer, pedagoga, emprenedora social de la Xarxa Ashoka, membre del Centre Promotor d'ApS de Catalunya. Impulsora de l'ApS	
2. INVENTARI DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	27
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats, tècnics de la Regidoria d'Educació. Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
3. INVENTARI HISTÒRIC DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET	31
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats	
4. ONZE PROJECTES D'APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET	33
4.1. Apadrinament lector	
Per Rocío Fernández i M ^a José Laborda, de l'Escola Menéndez Pidal	
4.2. Conèixer és estimar	
Per Bengi Herrera de l'INS Bisbe Berenguer amb la col·laboració de Carme Ruiz i Núria Trilla, de l'Escola d'Educació Especial l'Escorça	
4.3. El barri camina	
Per Ester Badal, del Centre de Formació d'Adults Can Serra	
4.4. Estampa el bosc	
Per Anna Recio Macho i Montse Zaera García, de l'INS Bellvitge	
4.5 Fem empresa amb servei a la comunitat	
Per Begoña Leyva Fernández, del Centre Esclat	
4.6. Joves pel barri	
Per Núria Canillas i Merche García, de l'Esplai de la Florida	
4.7. La participació de les famílies a la secundària	
Per Bibiana Marín, del Grup Investigació-Acció Participativa de l'Hospitalet (GIAP-L'H)	
4.8. La xarxa del projecte Cicerone	
Per M ^a José Pérez i Núria Ramos, del Pla Educatiu d'Entorn	
4.9. El Taller Comunica dels estudiants d'ESADE a l'Hospitalet de Llobregat	
Per Jara Costa Duran, d'ESADE	
4.10. Trobades solidàries	
Per Mayte Ortega, del Centre Educatiu FAX i Anna Bonilla i Teresa Carmona, del Centre Ocupacional Can Serra	
4.11. ApS en bicicleta. El projecte Ho fem en bici?	
Per Jaume Agustí, de l'INS Torras i Bages	

5. QUÈ EN PENSEN, DE L'APRENTAGE SERVEI?	123
5.1. Jordi Ibáñez, director de l'INS Eduard Fontserè	
5.2. Pilar Massana, cap de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials de Bellvitge i El Gornal	
5.3. Felipe Campos, director de l'Associació Educativa Itaca	
5.4. Blanca Solana, cap de negociat de la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
5.5. Elena García, coordinadora pedagògica de l'INS Rubió i Ors	
5.6. Jordi Caballé, Servei Educatiu de l'Hospitalet	
5.7. José Manuel Reinoso, director de l'Escola Pau Vila	
5.8. Justo Herrera, president del Casal de Gent Gran de Sant Josep	
5.9. Ricard Vicente, director del Club d'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet	
5.10. Artur Vidal, assessor LIC de l'Hospitalet	
5.11. María José Pérez, coordinadora territorial del Pla Educatiu d'Entorn	
5.12. Jordi Roca, inspector d'Educació, inspector coordinador de l'Hospitalet	
5.13. Carmen Camacho, directora tècnica del Centre Ocupacional dels Tallers Bellvitge	
5.14. Lourdes Ruiz, directora pedagògica Secundària del Col·legi Pare Enric d'Ossó	
5.15. Lluís Esteve, Regidor d'Educació de l'Hospitalet de Llobregat	
6. QUÈ ENS DIUEN ELS ALUMNES QUE PARTICIPEN EN PROJECTES D'APRENTATGE SERVEI?	193
7. FAMILIARS I PERSONES ADULTES QUE HAN PARTICIPAT EN PROJECTES APS ENS DONEN ALGUNES OPINIONS	203
8. UN EXEMPLE DE CIUTAT QUE TREBALLA PER A L'APS: L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	207
Per Enric Roldán Bermejo, El Casalet-Grup Permanent ApS l'Hospitalet	
9. DEU OPINIONS DES DE FORA DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT Martí Boneta i Carrera, Laura Campo, Giorgio Giuliani, Gené Gordó i Aubarell, Chantal Jouannet , Anna Ibarz Lozano, Ana María Scala Eduán, M. Dolores Sabater Puig, Marisol Uria, Pedro Uruñuel.....	215
10. PER QUINS MOTIUS VAL LA PENA FER APS?.....	225
Per Josep M. Puig Rovira, catedràtic de Teoria l'Educació a la Universitat de Barcelona i membre del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM).	

Agraïments

*Les petjades de les persones que
van caminar juntes, mai s'esborren.*
Proverbi africà

A totes les escoles, instituts, entitats, serveis i a totes les persones que fan aprenentatge servei a l'Hospitalet. Molt especialment a totes aquelles que han col·laborat en l'elaboració d'aquest llibre.

Són aquestes:

Jaume Agustí
Ester Badal
Roser Batlle
Martí Boneta
Anna Bonilla
Jordi Caballé
Carmen Camacho
Laura Campo
Felipe Campos
Núria Canillas
Teresa Carmona
Jara Costa
Manuel Domínguez
Lluís Esteve
Rocío Fernández
Elena García
Merche García
Giorgio Giuliani
Gené Gordó
Bengi Herrera
Justo Herrera
Jordi Ibáñez
Anna Ibarz
Chantal Jouannet
Mª José Laborda
Begoña Leyva
Bibiana Marín
Pilar Massana
Mayte Ortega

8) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Mª José Pérez
Sara Plaza
Josep M. Puig
Núria Ramos
Anna Recio
José Manuel Reinoso
Jordi Roca
Carme Ruiz
Lourdes Ruiz
M. Dolors Sabater
Ana Maria Scala
Blanca Solana
Josep M. Tarrats
Núria Trilla
Marisol Uría
Pedro Uruñuela
Ricard Vicente
Artur Vidal
Montse Zaera

A Ladis Girona pels seus dibuixos;
i a l'Anna Clara Giordano per les seves traduccions de i a l'italià.

PRESENTACIÓ

El Centre d'Estudis de l'Hospitalet ha dedicat una bona part del seu esforç al suport de la tasca dels i de les mestres. Hem dedicat publicacions i activitats de tota mena per fer recerca i difusió del que s'ha fet i es fa a les escoles de la ciutat. Les raons, encara que òbvies, s'han de recordar: l'ensenyament és un dels pilars fonamentals de la societat. Si es fa bé, pot ser una eina de desenvolupament personal i de cohesió social; si es fa malament, pot ser un mecanisme repressiu i que perpetua les desigualtats.

Vivim en uns temps en els quals l'ensenyament públic on es practica la pedagogia més activa i renovadora, una de les grans conquestes socials de l'antifranquisme i la transició, pateix retallades i agressions. Des de les escoles bressol que deixen de rebre diners fins als graus universitaris que s'ofereixen a preus prohibitius, tornem a la més pura i dura segregació social en l'ensenyament.

Tanmateix, uns i unes irreductibles docents, amb la poció màgica de la vocació, continuen lluitant, i en aquesta lluita, l'Hospitalet és capdavantera. Per cert, no només en l'ensenyament reglat, també en l'educació en el lleure som un referent. I tot plegat, s'ha de reconèixer, amb el suport de l'Ajuntament.

I el regidor d'Ensenyament, Lluís Esteve, ens va encarregar fer un llibre d'una de les experiències docents més innovadores i creatives en les quals els centres escolars de la ciutat han destacat més: l'aprenentatge servei (ApS). Aquest llibre ha de servir per difondre el que s'ha fet a l'Hospitalet perquè sigui útil arreu.

L'ApS és una metodologia educativa que no només es fa a la nostra ciutat, però podem dir amb orgull que som dels que (potser els que) més i millor l'estem portant a la pràctica. Fins i tot s'ha valo-

10) APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

rat que és tan positiva que es vol incloure en el currículum general de l'ESO a Catalunya. Per tant, aquest llibre és un testimoni del que s'ha fet, però és sobretot una eina per al que es pot fer.

Pel Centre d'Estudis és un honor poder posar el nostre gra de sorra en aquest gran projecte, i en una col·lecció que porta el nom d'una extraordinària dona, que també va participar en la construcció del model educatiu local. Serveixin els nostres esforços i projectes per recordar la Josefina i continuar el que ella feia millor que ningú.

I podem dir que el llibre ha estat fàcil de fer, perquè teníem la persona ideal, l'Enric Roldán, que forma part del Grup Permanent de l'ApS de la nostra ciutat, i és un dels que millor ho pot coordinar. L'Enric és un Mestre, així, amb majúscules, que ha exercit el seu mestratge en les aules des de l'any 1971. Ha fet de mestre d'adults, de primària, de secundària, de formador de professors i va ser a l'equip que va endegar el ja mític Departament de Dinàmica Educativa que va tenir l'Ajuntament en els anys vuitanta.

Dels més de 40 anys de docència, gairebé tots els ha fet en la nostra ciutat, on també ha estat un activista en l'associació de Mestres el Casalet, en el sindicat CC.OO., i una miqueta, perquè no tenia més temps, en el Centre d'Estudis, on ens honorem de tenir-lo de soci pràcticament des de la nostra fundació.

L'Enric ha aconseguit coordinar reflexions teòriques d'experts, experiències i valoracions de professionals i representants de tots els estaments que intervenen en l'educació, a dins i fora dels centres educatius. En total, aportacions de gairebé cinquanta persones, que donen una bona mostra del que és i representa per a la nostra ciutat l'aprenentatge servei.

Aquest llibre vol ser un reconeixement i una eina útil per a tota la comunitat educativa (alumnes, docents, PAS i pares/mares) que malgrat les creixents dificultats (i no és una figura retòrica) continuen fent bullint l'olla de com millorar l'ensenyament/aprenentatge i, de retruc, el món.

Manuel Domínguez López
President del Centre d'Estudis de l'Hospitalet

INTRODUCCIÓ

Amb l'aprenentatge servei, els alumnes no només saben què és ser bona persona, sinó que això els ajuda a ser-ho

Aquest llibre ha estat una obra col·lectiva i, com en qualsevol projecte d'aprenentatge servei, no podia ser d'una altra manera.

Comença el llibre amb un capítol de la Roser Batlle, la Charo, la persona que ens ha contagiats l'ApS a la nostra ciutat, un referent per a molts de nosaltres. Ella ens parla de què és l'aprenentatge servei i quins van ser els inicis de l'ApS a l'Hospitalet. Acaba el llibre una altra persona referent de l'ApS, en Josep Maria Puig Rovira, fent una síntesi d'aquella excel·lent conferència que ens va meravellar durant la IV Jornada de l'ApS de l'Hospitalet: "Per quins motius val la pena fer ApS?"

Entremig trobareu totes aquelles persones que treballen a l'Hospitalet fent projectes d'aprenentatge servei, aquelles escoles, instituts, esplais, entitats diverses, residències d'avis, serveis socials, universitat, altres serveis municipals i de la Generalitat on es porten a terme aquests projectes.

Trobareu un quadre on apareixen tots els projectes ApS que es fan a la nostra ciutat. Hem intentat que hi siguin tots, però no sempre s'aconsegueix el tot. Hi ha un altre quadre de projectes, que hem anomenat històrics, on hi ha aquells que s'han fet, però que en aquests moments no s'estan realitzant.

De tots aquests projectes, n'hi ha onze que estan explicats amb detall per les persones que els estan portant a terme. Hem intentat que aquesta tria hagi estat el més significativa possible, seleccionats

12) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

pel seu contingut, per la tipologia de centres, pel servei que realitzen, per la innovació que representen, per si els nois i noies són de primària o de secundària, d'un centre públic o concertat, d'un espai, d'una unitat d'escolarització compartida o són alumnes d'una escola d'adults.

I trobareu l'opinió que en tenen, de l'aprenentatge servei, persones que treballen en centres educatius, espais, serveis socials, regidoria d'Educació, Pla educatiu d'Entorn, serveis educatius, centres ocupacionals, Inspecció, entitats socials, Casal de Gent Gran, dient-nos què en pensen d'aquesta metodologia i què suposa per als seus centres, entitats o serveis que es portin a terme projectes ApS.

Podreu llegir opinions d'alumnes que participen en aquests projectes, de tot allò que han après, aprenent i donant. Veureu que moltes d'aquestes opinions són sobretot enormement sentides, són resums molt valuosos de les seves experiències.

Hi ha l'opinió de familiars d'aquests alumnes que han estat usuaris d'alguns d'aquests projectes o d'altres persones adultes que han compartit amb alumnes aquesta apassionant història de l'aprenentatge servei.

Trobareu un capítol dedicat a intentar explicar com l'Hospitalet de Llobregat ha esdevingut un exemple de ciutat que treballa per l'ApS, una ciutat on l'aprenentatge servei s'ha convertit en una prioritat educativa.

I finalment trobarem l'opinió que tenen diverses persones que no treballen a l'Hospitalet de tot allò que s'està fent a la nostra ciutat envers de l'aprenentatge servei, algunes d'elles treballen o han treballat al Departament d'Ensenyament, d'altres al Berritzegune de Donostia-San Sebastián, al Centre Promotor de l'ApS de Catalunya, a la fundació Bofill, a la Universitat de Xile o a la d'Uruguai, a l'associació Convives a Madrid o en una associació d'Itàlia, totes elles, persones que han tingut en algun moment relació amb l'Hospitalet.

En totes les pàgines que trobareu en aquest llibre podreu copsar que amb l'aprenentatge servei els alumnes no només saben què és

ser bona persona, sinó que això els ajuda a ser-ho, l'ApS els fa millors persones, n'estem convençuts. Ser bona persona és la finalitat última de l'educació i les necessitem, ben formades, gens mediocres, amb criteri, amb capacitat crítica, amb capacitat per actuar, per voler transformar la societat per millorar-la. I pensem que l'ApS ajuda i molt a aconseguir-ho. Parafrasejant la Marjane Satrapi, autora iraniana-francesa de, entre altres còmics, *Persèpolis*, l'ApS pot arribar a ser una arma de CONSTRUCCIÓ massiva, sobretot de construcció humana. Som molts els que estem convençuts que l'aprenentatge servei ens millora com a persones, en definitiva, ens fa créixer. I així és com ho ha sabut expressar de manera excel·lent en Ladis Girona, amb un dibuix que il·lustra aquest llibre.

Enric Roldán Bermejo